

Αντιμετώπιση της Βίας κατά των Γυναικών

Τριαντάφυλλος ΚΑΡΑΤΡΑΝΤΟΣ
Ερευνήτης, ΕΛΙΑΜΕΠ

Αντιμετώπιση της Βίας κατά των Γυναικών

Copyright © 2020 | All Rights Reserved

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ)

Βασιλίσσης Σοφίας 49, 10676, Αθήνα

Τηλ.: 210 7257 110 | Fax: 210 7257 114 | www.eliamep.gr | eliamep@eliamep.gr

Το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν υιοθετεί ως ίδρυμα πολιτικές θέσεις. Καταβάλλει μάλιστα προσπάθεια να παρουσιάζονται στα πλαίσια των εκδηλώσεών του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Υπό το πρίσμα αυτό, οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται στις σειρές του θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους συγγραφείς και να μην θεωρείται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του Ιδρύματος.

Τριαντάφυλλος ΚΑΡΑΤΡΑΝΤΟΣ

Ερευνητής, ΕΛΙΑΜΕΠ

Περίληψη

- Σύμφωνα με τον ΟΗΕ, το 35% των γυναικών παγκοσμίως έχει υποστεί ενδοοικογενειακή ή σεξουαλική βία.
- Σύμφωνα με την Ε.Ε., μία στις δέκα γυναίκες έχουν υποστεί διαδικτυακή σεξουαλική παρενόχληση από την ηλικία των 15 ετών.
- Την περίοδο της πανδημίας και κυρίως στη φάση των περιοριστικών μέτρων, πενταπλασιάστηκαν οι κλήσεις στις γραμμές υποστήριξης θυμάτων.
- Ένας πολύ σημαντικός αριθμός περιστατικών δεν καταγγέλλεται.
- Η γυναίκα, το παιδί, ο ηλικιωμένος, ο ευάλωτος αναζητούν προστασία στην οικογένεια, όχι εκμετάλλευση και βία.
- Η εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών, αλλά και γενικότερα της βίας, είναι πρώτιστα ζήτημα κουλτούρας.
- Η αλλαγή της κουλτούρας χρειάζεται τη συνεργασία όλων των φορέων, κρατικών και ιδιωτικών.
- Τα κράτη και οι κοινωνίες πρέπει να γίνουν η φωνή των θυμάτων.
- Στα σύγχρονα κράτη εθνικής ασφάλειας δεν μπορεί να υπάρχει αυτός ο διαχωρισμός σε θέματα χαμηλής και υψηλής έντασης βίας.
- Η πρόληψη της βίας απαιτεί μία πολιτική, υπηρεσιακή και κοινωνική αλυσίδα συντονισμού.
- Η πρόληψη δεν είναι στενή κρατική υπόθεση, είναι βασική δυναμική μίας υγιούς και συμμετοχικής κοινωνίας των πολιτών.

Εισαγωγή

Η βία κατά των γυναικών δεν περιορίζεται μόνο στην εκδοχή της ενδοοικογενειακής βίας. Λαμβάνει πολλές και ιδιαίτσες μορφές, όπως είναι η εμπορία ανθρώπων, το σύγχρονο σεξουαλικό σκλαβοπάζαρο δηλαδή, οι εξαναγκαστικοί γάμοι, οι σεξουαλικές παρενοχλήσεις και οι βιασμοί.

“Σύμφωνα με τον ΟΗΕ, το 35% των γυναικών παγκοσμίως έχει υποστεί ενδοοικογενειακή ή σεξουαλική βία.”

Ο εφιάλτης των αριθμών και οι καταγγελίες

Συνηθίζουμε να χρησιμοποιούμε τους αριθμούς, τα στατιστικά στοιχεία, για να περιγράψουμε την κατάσταση για το έγκλημα και τη βία.

Σύμφωνα με τον ΟΗΕ, το 35% των γυναικών παγκοσμίως έχει υποστεί ενδοοικογενειακή ή σεξουαλική βία.

Κάθε μέρα στον κόσμο, 137 γυναίκες σκοτώνονται από κάποιο μέλος της οικογένειάς τους.

Το 58% των 87.000 γυναικών που σκοτώθηκαν παγκοσμίως το 2017, σκοτώθηκαν από άμεσους συνεργάτες, συντρόφους ή μέλη της οικογένειάς τους. Περισσότερο από το 1/3 αυτών σκοτώθηκαν από τον τωρινό ή τον πρώην σύντροφό τους.

“Το 58% των 87.000 γυναικών που σκοτώθηκαν παγκοσμίως το 2017, σκοτώθηκαν από άμεσους συνεργάτες, συντρόφους ή μέλη της οικογένειάς τους.”

Οι ενήλικες γυναίκες αποτελούν το 49% των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων παγκοσμίως, ενώ μαζί με τα ανήλικα κορίτσια προσεγγίζουν το 72%, με τα κορίτσια να είναι τα 3/4 των θυμάτων παιδιών θυμάτων εμπορίας παγκοσμίως.

Το 2019, η μία στις πέντε γυναίκες ηλικίας 20-24 ετών είχε εξαναγκαστεί να παντρευτεί πριν ενηλικιωθεί. Στην υπο-Σαχάρια Αφρική, μία στις τρεις ανήλικες γυναίκες εξαναγκάζεται σε γάμο πριν από τα 18.

15 εκατομμύρια έφηβα κορίτσια στον κόσμο έχουν βιώσει εξαναγκαστική σεξουαλική επαφή.

Σύμφωνα με την Ε.Ε., μία στις δέκα γυναίκες έχουν υποστεί διαδικτυακή σεξουαλική παρενόχληση από την ηλικία των 15 ετών.

“Σε αρκετές χώρες, κατά την περίοδο της πανδημίας και κυρίως στη φάση των περιοριστικών μέτρων, πενταπλασιάστηκαν οι κλήσεις στις γραμμές υποστήριξης θυμάτων.”

Σε αρκετές χώρες, κατά την περίοδο της πανδημίας και κυρίως στη φάση των περιοριστικών μέτρων, πενταπλασιάστηκαν οι κλήσεις στις γραμμές υποστήριξης θυμάτων.

Η τελευταία έρευνα σε πανευρωπαϊκό επίπεδο για τη βία κατά των γυναικών πραγματοποιήθηκε το 2014 από τον FRA (European Agency for Fundamental Rights). Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαίωσαν την παγκόσμια εικόνα που αποτυπώνει ο ΟΗΕ: μία στις τρεις γυναίκες έχουν βιώσει κάποιας μορφής φυσική ή σεξουαλική βία από την ηλικία των 15 ετών.

Στην Ελλάδα, το 2018 περισσότερες από 2.000 γυναίκες υπέστησαν τη βία κάθε μορφής εντός της οικογένειάς τους και άλλες 1.000 το πρώτο εξάμηνο του 2019.

Το αόρατο έγκλημα

Δυστυχώς όμως, ούτε αυτοί οι αριθμοί περιγράφουν την πραγματική έκταση του προβλήματος. Υπάρχει ένας χαρακτηρισμός που χρησιμοποιείται για να περιγράψει την ενδοοικογενειακή βία και την εμπορία ανθρώπων: τα «αόρατα» εγκλήματα.

Τι σημαίνει όμως η χρήση αυτού του όρου;

Δεν βλέπουμε τα θύματα;

Δεν γνωρίζουμε αυτές τις μορφές βίας;

Δεν αναγνωρίζουμε τα σημάδια της σωματικής και της ψυχολογικής βίας;

Τίποτε από τα παραπάνω δεν ισχύει. Βλέπουμε τα θύματα, γνωρίζουμε για τη βία κατά των γυναικών και αναγνωρίζουμε τα σημάδια. Δεν θα μπορούσαμε να μην τα βλέπουμε γιατί συμβαίνουν γύρω μας, στην καθημερινότητά μας.

Ωστόσο, ένας πολύ σημαντικός αριθμός περιστατικών δεν καταγγέλλεται. Τα θύματα είναι περισσότερα, κανείς δεν μπορεί να προσεγγίσει τον ακριβή αριθμό τους, ιδιαίτερα της λεκτικής και της ψυχολογικής βίας.

Δεν μπορούν να γνωρίζουν τα κράτη και τα σώματα ασφαλείας τι συμβαίνει πίσω από τις κλειστές πόρτες.

Η Φωνή των Θυμάτων

Αν δεν ανοίξουν τα στόματα, αν τα θύματα δεν καταγγείλουν τη βία, αν εμείς που είμαστε γύρω τους, δίπλα τους δεν τους παροτρύνουμε να μιλήσουν, αν δεν ενεργοποιηθούμε ως πολίτες απέναντι σε αυτό το έγκλημα, δεν θα μπορέσουμε να σπάσουμε αυτό το φαύλο κύκλο.

Ο Πρόεδρος Μακρόν αποκάλυψε την ενδοοικογενειακή βία ντροπή της Γαλλίας. Δεν είναι όμως ντροπή μόνο μίας χώρας, ακόμη και αν αυτή μαστίζεται από τα περισσότερα περιστατικά πανευρωπαϊκά. Είναι συλλογική ντροπή της Ευρώπης, του ευρωπαϊκού πολιτισμού, αλλά και κάθε χώρας. Η βία είναι η παρακμή του πολιτισμού και των κοινωνιών μας.

Στο ευρωπαϊκό πλαίσιο αξιών δεν νοείται καμία ανοχή, επικρότηση και δικαιολόγηση της βίας, όποια μορφή κι αν έχει αυτή. Ειδικότερα στο πλαίσιο της οικογένειας, του βασικού συνθετικού δεσμού της κοινωνίας, δεν μπορεί να υπάρχει βία. Η γυναίκα, το παιδί, ο ηλικιωμένος, ο ευάλωτος αναζητούν προστασία στην οικογένεια, όχι εκμετάλλευση και βία.

Ζητάμε από τα θύματα να μιλήσουν, να καταγγείλουν τη βία, λέμε στα θύματα πως έχουν φωνή και είμαστε δίπλα τους. Είναι υποχρέωσή μας ως οργανωμένες κοινωνίες και πολιτείες να το πράξουμε, αλλά δεν είναι αρκετό.

Η Αλλαγή των Στερεοτύπων

Η εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών, αλλά και γενικότερα της βίας, είναι πρώτιστα

“...ένας πολύ σημαντικός αριθμός περιστατικών δεν καταγγέλλεται. Τα θύματα είναι περισσότερα, κανείς δεν μπορεί να προσεγγίσει τον ακριβή αριθμό τους.”

“ Ο Πρόεδρος Μακρόν αποκάλυψε την ενδοοικογενειακή βία ντροπή της Γαλλίας. Δεν είναι όμως ντροπή μόνο μίας χώρας, ακόμη και αν αυτή μαστίζεται από τα περισσότερα περιστατικά πανευρωπαϊκά [...] Η βία είναι η παρακμή του πολιτισμού και των κοινωνιών μας.”

ζήτημα κουλτούρας. Αυτή η μορφή της βίας έγινε ανεκτή, θεμελιώθηκε ατύπως και επιβίωσε μέσα στο χρόνο, παρά τις σημαντικές μετεξελίξεις των κοινωνιών, την ενίσχυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη διεύρυνση των πολιτικών προστασίας, λόγω των στερεοτύπων.

“Η εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών, αλλά και γενικότερα της βίας, είναι πρώτιστα ζήτημα κουλτούρας.”

Από εκεί πρέπει να ξεκινήσουμε. Να σπάσουμε τα στερεότυπα και να ξεπεράσουμε τα ταμπού. Αυτό δεν είναι υπόθεση του κράτους, αλλά της κοινωνίας μας. Η ισότητα των φύλων είναι συστατικό στοιχείο των σύγχρονων κοινωνιών, πρέπει όμως κάθε μέρα να την ενισχύουμε.

Η βία δεν έχει θέση στην οικογένεια και δεν πρέπει να μένει για κανένα λόγο πίσω από κλειστές πόρτες. Το κράτος πρέπει να αντιδρά στα κρούσματα βίας σε οικογένειες μεταναστών, άλλωστε η επιβολή του νόμου δεν έχει καμία σχέση με στερεοτυπικές αντιλήψεις για το ρόλο της βίας σε άλλους πολιτισμούς.

Αν δεν σπάσουμε τον κύκλο των στερεοτύπων, δεν θα καταφέρουμε να σπάσουμε τον κύκλο της σιωπής.

Η αλλαγή της κουλτούρας χρειάζεται τη συνεργασία όλων των φορέων, κρατικών και ιδιωτικών.

“ Η αλλαγή της κουλτούρας χρειάζεται τη συνεργασία όλων των φορέων, κρατικών και ιδιωτικών.”

Η πολιτεία έχει καθήκον και υποχρέωση να υποστηρίξει τα θύματα της βίας. Δεν πρέπει να αφήνουμε την ενοχή, την ντροπή, τον προβληματισμό, αλλά και το φόβο για περαιτέρω θυματοποίηση να σωπαίνουν τη φωνή των θυμάτων. Τα κράτη και οι κοινωνίες πρέπει να γίνουν η φωνή των θυμάτων, να ξέρουν πως θα βρουν προστασία, υποστήριξη και αποτελεσματική διαχείριση της καταγγελίας τους.

Η Στρατηγική Πρόληψης

Είναι πραγματικότητα πως η έμφυλη και η ενδοοικογενειακή βία δεν βρίσκουν συχνά θέση σε κείμενα στρατηγικής και πολιτικής. Τα τελευταία ιδιαίτερα χρόνια αυτές οι μορφές βίας έχουν σκεπαστεί από την κυριαρχία του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας. Στα σύγχρονα κράτη εθνικής ασφάλειας δεν μπορεί να υπάρχει αυτός ο διαχωρισμός σε θέματα χαμηλής και υψηλής έντασης βίας. Η βία, όποια μορφή κι αν έχει, είναι έγκλημα και πρέπει να αντιμετωπιστεί. Ο πολίτης πρέπει να απολαμβάνει συνολική προστασία από κάθε απειλή. Αυτός είναι άλλωστε και ο θεμελιώδης πυρήνας της ανθρώπινης ασφάλειας.

Άλλωστε ποιος μπορεί να χαρακτηρίσει ως περιστατικό χαμηλής έντασης την περίπτωση μιας γυναίκας που βιώνει καθημερινό ξυλοδαρμό και εξευτελισμό;

Ποιος μπορεί να θεωρήσει ως δευτερεύουσας σημασίας την καθημερινή ψυχολογική βία που νιώθει το θύμα, όταν είναι αναγκασμένο να ανέχεται καθημερινά το θύτη στον επαγγελματικό του χώρο;

Η ασφάλεια όμως δεν είναι μόνο αντιμετώπιση και επιβολή του νόμου, είναι πρώτα και πάνω από όλα πρόληψη. Η βία κατά των γυναικών δεν θα εξαλειφθεί, όπως έχει θέσει ως προτεραιότητα ο ΟΗΕ, μόνο με την καλύτερη διαχείριση των καταγγελιών, δεν θα εξαλειφθεί ούτε και με την αποτελεσματικότερη προστασία των θυμάτων. Η βία θα ξεριζωθεί μόνο εάν αντιμετωπίσουμε τις αιτίες της. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο με έγκαιρες προληπτικές παρεμβάσεις.

Η πρόληψη της βίας απαιτεί μία πολιτική, υπηρεσιακή και κοινωνική αλυσίδα

συντονισμού. Απαιτεί τη συνεργασία πολλών και διαφορετικών πολιτικών και πρωτοβουλιών. Προϋποθέτει δράσεις στην οικογένεια, στο σχολείο, στο χώρο εργασίας, αλλά και γενικότερα σε επίπεδο κοινωνίας.

Η πρόληψη δεν είναι στενή κρατική υπόθεση, είναι βασική δυναμική μίας υγιούς και συμμετοχικής κοινωνίας των πολιτών. Μόνο τότε θα μπορέσουμε να μιλήσουμε για αποτελεσματική αντιμετώπιση της κουλτούρας της βίας.

“ Η πρόληψη δεν είναι στενή κρατική υπόθεση, είναι βασική δυναμική μίας υγιούς και συμμετοχικής κοινωνίας των πολιτών.”

Εννέα Προτάσεις Πολιτικής

1. Στρατηγική πρόληψης της βίας, στην οποία θα περιγράφεται ο ρόλος κάθε φορέα και θα προκύπτει ένα βασικό πλαίσιο δράσεων και παρεμβάσεων σε διάφορους τομείς.
2. Σχεδιασμός και αξιοποίηση εργαλείων εκτίμησης επικινδυνότητας και αξιολόγησης ευαλωτότητας, προσαρμοσμένα στις διάφορες μορφές της βίας κατά των γυναικών.
3. Δημιουργία δι-υπηρεσιακών δομών προστασίας, στις οποίες τα θύματα θα μπορούν να βρουν συνολική υποστήριξη από όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες.
4. Σχεδιασμός θυματοκεντρικών πλαισίων δράσης, στα οποία θα συμπεριλαμβάνονται δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς.
5. Εκπόνηση μελετών για τα αίτια της βίας κατά των γυναικών, οι οποίες θα αξιοποιηθούν για το σχεδιασμό στοχευμένων πολιτικών σε τοπικό επίπεδο.
6. Δράσεις ευαισθητοποίησης στο πλαίσιο της οικογένειας και των δομών εκπαίδευσης.
7. Αξιοποίηση κοινωνικών διαμεσολαβητών για την πρόληψη του φαινομένου σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και σε κατηγορίες ανθρώπων που βιώνουν έντονα τον κοινωνικό αποκλεισμό.
8. Ενημερωτικές δράσεις για την αντιμετώπιση των στερεοτύπων για τη βία κατά των γυναικών.
9. Αξιοποίηση νέων τεχνολογιών ειδικά σχεδιασμένων παιχνιδιών για την ενίσχυση των αντιστάσεων των νέων στη βία κάθε μορφής.

Πηγές

- European Union Agency for Fundamental Rights (2014). Violence against women: an EU-wide survey.
- UN Women (2020). Intensification of efforts to eliminate all forms of violence against women: Report of the Secretary-General.
- UN Women and UNDP (2020). COVID-19 Global Gender Response Tracker.
- UN Women Global Database on Violence against Women.
- UNESCO (2019). Behind the numbers: ending school violence and bullying.
- UNICEF (2017). A Familiar Face: Violence in the lives of children and adolescents.
- United Nations Economic and Social Affairs (2015). The World's Women 2015, Trends and Statistics.
- United Nations Office on Drugs and Crime (2019). Global Study on Homicide.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Statistics Division (2020). Achieve gender equality and empower all women and girls.
- UNODC (2018). Global Report on Trafficking in Persons.
- World Bank Group (2020). Women, Business and the Law.